

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 122. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181621184/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

„Er Dyrenes Skæbne bedre eller værre end Menneskenes? — Dette er et dobbelt Spørgsmaal, som man betragtes fra to Sider og besvares med et dobbelt Svar. Der gives utallige, som misunde Dyrene deres Skæbne; det enten ved at se adskillige umærkede Dyr's Vælværd og Lykkelighed — om jeg her man bruge dette Ord — eller og ved at betragte deres egen eller deres Medmenneskers Glædelighed ofte fristes til at sætte sig selv eller andre Mennesker i Klasse med Dyrene. Der gives ogsaa mange, — og jeg vil ikke nægte, at jeg tror, at denne Tanke umuligen kan opkomme uden i de ædelste og bedste Hjerter —, der formene, at Dyrene i alle Betragtninger have Forlag til at misunde Menneskene deres Fortin for dem; at Dyrene i Almindelighed ere udsatte for langt værre Behandling og meget tungere Lidelser end Menneskene, og at disse altsaa ere meget lykkeligere end hine.

„Begge fejle uden Tvivl. Naar det skal være almindelige Sætninger, saa har næppe nogen af disse forskjellige Meningers Forfægtere betragtet Tingene fra den rette Synspunkt; saa have de sikkert sammenlignet ulige Omstændigheder med hinanden, og paa den Maade kan det ikke være andet, end at Resultatet af deres Betragtninger man blive urigtigt. Det ene Parti har faaledes, for Exempel, sammenlignet den trivelige Skjedehund med Vælleren's nøgne Barn; og det andet Parti betragter Lærkehunden i Parallel med Valsgræven. Nej, Sagen man betragtes i lige Forhold fra begge Sider, da først naar Vægten

Atoms or systems into ruin hurl'd,
And now a bubble burst, and now a world.

Pope Essay on Man.
Udg. Xum

ham bestemt af Himlen, der som Universets Gud ser med samme Ro paa, at en Bølt gaar til Grunde, og at en Svare falder til Jorden, paa at Atomer eller Systemer hvirvles i Rigeunden, paa at inart en Bølle og inart en Verden springe — Vopt, den berømte engelske plevedoklasfiste Digter. Det sidste Digte Essay on Man (Afhandling om Mennesket) er hans Svarebort

i sin rette Balance; lige Omstændigheder man lægges i Skaalene, og da først kan man blive overbevist om at have vejet rigtig. Jeg vil her gjøre et lidet Forsøg med at afhande denne Materie efter min ringe Evne, og følgerigen vil jeg gjøre ved den, ligesom jeg vdejer at gjøre ved mine Præfener, det er at si: jeg vil dele den i to Hoveddele og faaledes betragte:

1. Om den lykkelige Del af Menneskene i Almindelighed er lykkeligere end Dyrene under lige Omstændigheder; og
2. Om den ulykkelige Del af Menneskene overhovedet er mere ulykkelig end Dyrene i lige Forhold.

I. Det er mærkeligt, at Skaberen har bestemt alle sine Skabninger til Lykkelighed, og ingen af dem til Lidelse: følgerigen ere de uforanstige — eller maaste veltere, stjont deiligere, sagt: de mindre foranstige — Skabninger lige saa lidet undtagne fra denne Algødhedens hørlige Bestemmelse som Menneskene eller de foranstigere Skabninger. Men lige saa upaatvøreligt er det ogsaa paa den anden Side, at den samme vise og gode Skabere, som har udrustet Mennesken med højere Evner og Kræfter end de saa kaldede uforanstige Dyr, ogsaa har bestemt hine til at modtage en højere Grad af Lykkelighed end disse. Vigesom nu Skaberen har bestemt alle sine Skabninger til Lykkelighed, saa har han ogsaa givet dem Evner til at kjende dette Maal og nedlagt hos dem en Attraa efter at søge det. Nu spørger man: hvori bestaar denne Lykkelighed? Høvd Dyrene angaar, er dette Spørgsmaal let besvaret: Den bestaar da i Sansernes og Begjærtilgødernes Tilfredsstillelse: og da disse altid af Naturen ere maadelige og ifkun meget sjælden udslette en liden Grad over Maalet hos Dyrene, saa er Lykkeligheden for dem ikke saa meget vanskelig at opnaa. Betragter man Menneskene, hvori deres Lykkelighed burde bestaa, da er den dobbelt: en sanselig og en fornuftig. Den første have de til fælles med Dyrene, og den sidste skulde adskille dem fra de uforanstige Skabninger. Denne er det, der hæver